

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра фізичної географії

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
«Загальне землезнавство»
підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності А4 «Середня освіта»
освітньо-професійної програми Середня освіта. Географія

Силабус освітнього компонента «Загальне землезнавство» підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань А «Освіта», спеціальності А 4 «Середня освіта», предметна спеціальність – А 4.07 Середня освіта (Географія) за освітньо-професійною програмою Середня освіта. Географія.

Розробник: Мельнійчук Михайло Михайлович, професор кафедри фізичної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки, к.г.н, професор

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Ткачук Н.М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри фізичної географії

протокол № 1 від 28.08.2025 р.

Завідувач кафедри:

Фесюк В.О.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	Галузі знань А «Освіта», Спеціальність А 4 «Середня освіта», Предметна спеціальність – А 4.07 Середня освіта (Географія) Освітньо-професійна програма «Середня освіта. Географія». Освітній рівень – перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Нормативний
Кількість годин/кредитів 180/6		Рік навчання - 1
		Семестр <u>1-ий</u>
		Лекції 42 год. Практичні 34 год.
ІНДЗ: нема		Самостійна робота 92 год.
	Консультації 12 год. Форма контролю: екзамен	
Мова навчання	українська	

II. Інформація про викладача

Викладач	Мельничук Михайло Михайлович
Науковий ступінь	кандидат географічних наук
Вчене звання	Професор
Посада	професор кафедри фізичної географії
Профайл	http://wiki.vnu.edu.ua/wiki/ Мельничук Михайло Михайлович
Телефон	+380663973970
e-mail	melniichuk.mm@gmail.com
Дні занять	http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700
Консультації	Очні консультації: 2 академічні години кожної середи о 14.50-17.20, аудиторія С-616
Дистанційний курс на платформі Moodle	http://194.44.187.60/moodle/course/view.php?id=1005

III. Опис освітнього компонента

3.1. Анотація курсу

Освітній компонент «Загальне землезнавство» належить до фундаментальних дисциплін, забезпечує професійний розвиток здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та вивчення ним будови та закономірностей географічної оболонки як планетарного природного комплексу. Землезнавство вивчає закони організації, функціонування і розвитку географічної оболонки. На сучасному етапі землезнавство є інтегративним знанням про глобальне оточення людства, розглядає великомасштабні природні процеси, що визначають стан географічної оболонки і, відповідно, обумовлюють

стосунки людини і природи в їх цілісності та багатогранності. В ході вивчення даної дисципліни бакалаври оволодіють сучасними знаннями про склад, будову, внутрішні та зовнішні взаємозв'язки та загальні закономірності функціонування та розвитку географічної оболонки.

3.2. Пререквізити і постреквізити дисципліни

Пререквізити: географія; математика; фізика; хімія; біологія; інформатика на рівні шкільних предметів.

Постреквізити: Геологія та геоморфологія, метеорологія та кліматологія, гідрологія, ґрунтознавство з основами біогеографії, концепції сучасного природознавства, основи раціонального природокористування і охорони природи, ландшафтознавство, фізична географія материків і океанів, фізична географія України, методика шкільного географічного краєзнавства, методика навчання географії.

3.3. Мета та основні завдання освітнього компонента

Метою викладання навчальної дисципліни «Загальне землезнавство» - є надання здобувачам освіти фундаментальних знань з теоретичних основ сучасного землезнавства, формування поняття про географічну оболонку як цілісний планетарний природний комплекс, розуміння загальних закономірностей будови, розвитку і функціонування географічної оболонки як цілісної системи.

Основними завданнями освітнього компонента є:

- інтеграція знань, отриманих студентами під час вивчення окремих фізико-географічних дисциплін;
- формування уявлення про географічну оболонку як цілісну систему;
- оволодіння фундаментальними вихідними поняттями сучасного землезнавства;
- ознайомлення з історією формування уявлень про Землю і Всесвіт;
- з'ясування парадигм та методологічних засад землезнавства;
- вивчення особливостей будови й процесів у Всесвіті та обґрунтування вирішального значення космічних впливів на процеси на Землі;
- оволодіння основами знань про Сонячну систему та Землю як планету;
- з'ясування рухів Землі та їх географічних наслідків;
- розгляд основних понять, що відображають глобальний рівень організації природи Землі;
- вивчення складу, будови та загальних закономірностей існування та розвитку географічної оболонки;
- ознайомлення із різноманітністю взаємодій суспільства і природи у географічній оболонці; пізнання закономірностей будови, динаміки і розвитку географічної оболонки для розробки системи оптимального управління процесами, що відбуваються у географічному середовищі, та раціональної організації природокористування та ін.

3.4. Перелік компетентностей випускника

До кінця навчання здобувачі освіти набудуть такі компетентності:

Інтегральна

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з географії та економічних наук, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

Загальні

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю.

ЗК4. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ЗК5. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально і свідомо на основі чинного законодавства та етичних міркувань (мотивів).

ЗК6. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК 12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Фахові (спеціальні)

ФК1. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

ФК2. Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності.

ФК4. Здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення.

ПК1. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства.

ПК2. Здатність доцільно і критично використовувати географічні та економічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами географічних явищ і соціально-економічних процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному).

ПК3. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі (світу), материків і океанів, України.

ПК4. Здатність розуміти та пояснювати особливості природних компонентів і об'єктів у сферах географічної оболонки, взаємозв'язки в ландшафтах.

ПК6. Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних та економічних чинників її розвитку, аналізувати й пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України та регіону.

ПК 7. Здатність чітко й логічно відтворювати основні теорії та закони, оцінювати нові відомості й інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної природничо-наукової картини світу відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти.

Програмні результати навчання

РН2. Демонструє вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання.

РН7. Демонструє знання основ фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності), оперує базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН8. Генерує обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.

РН9. Застосовує сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній діяльності.

РН10. Демонструє володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності.

ПРН 1. Знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географії, економіки предмет їх дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географічної та економічної науки.

ПРН 2. Пояснює просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях.

ПРН 3. Описує основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих їхніх компонентів, класифікує зв'язки й залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них.

ПРН 4. Пояснює зміни, які відбуваються в географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, формулює наслідки й детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства.

ПРН 5. Формує в учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, здійснювати відбір, аналіз, представлення і поширення географічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби; користуватися картографічними матеріалами; застосовувати ГІС-технології.

ПРН 6. Застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, економіки, теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно- географічні та суспільно-географічні, економічні явища і процеси, пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії, економіки.

ПРН 7. Уміє характеризувати природні регіони, ландшафти й біогеоценози, пояснювати їхні особливості та взаємозв'язки, сформовані географічним положенням й іншими географічними чинниками (зокрема під час навчальних польових практик).

Soft Skills

1. Критичне мислення

- аналіз глобальних і локальних природних процесів (тектоніка, клімат, геосфери);
- виявлення причинно-наслідкових зв'язків у функціонуванні Землі;
- оцінка альтернативних наукових теорій (походження Землі, кліматичні моделі).

2. Командна робота

- спільна робота над дослідницькими проєктами;
- обговорення глобальних екологічних проблем у групах;
- колективне моделювання процесів (наприклад, кругообігу речовин).

3. Комунікація

- формулювання складних понять доступною мовою;
- усні виступи та презентації з картами, графіками та моделями;
- дискусії на теми сталого розвитку й кліматичної політики.

4. Аналіз та візуалізація даних

- читання та інтерпретація географічних карт, супутникових знімків;
- створення схем (будова літосфери, гідросфери, атмосфери);
- робота з відкритими даними (NASA, NOAA, Copernicus).

5. Адаптивність і вирішення проблем

- моделювання рішень для глобальних викликів (глобальне потепління, деградація ґрунтів);
- застосування знань у прикладних кейсах (урбанізація, стихійні явища).

6. Міждисциплінарність

- інтеграція географії з фізикою, біологією, хімією та астрономією;
- розуміння ролі Землі у планетарних та космічних процесах.

7. Цифрова грамотність

- використання картографічних і візуалізаційних інструментів (Google Earth, ArcGIS);
- обробка цифрових моделей рельєфу, кліматичних діаграм;
- перевірка достовірності наукової інформації в інтернеті.

8. Креативність

- розробка власних навчальних моделей (наприклад, схема кругообігу енергії на Землі);
- створення навчальних візуалізацій та міні-досліджень;
- використання інтерактивних форматів (відео, інфографіка, мапи-історії).

3.5. Структура освітнього компонента.

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Конс.	Сам. роб.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Історія розвитку загального землезнавства. Загально планетарні властивості Землі						
Тема 1. Загальне землезнавство як наука. Коротка історія розвитку загального землезнавства. Землезнавство на сучасному етапі.	8	2	2	2	2	3
Тема 2. Історія формування уявлень про Всесвіт на Землю.	8	2			6	
Тема 3. Сонячна система та її характеристика. Закони Кеплера.	8	2	2		4	3
Тема 4. Земля в космічному просторі. Основні дані про Землю.	8	2			6	
Тема 5. Рухи Землі та їх географічні наслідки. Добове обертання Землі.	10	2	4		4	6
Тема 6. Рух Землі навколо Сонця. Причини змін пір року на Землі.	8	2	2		4	3
Поточний контроль (захист практичних робіт)						15
Модульна контрольна робота №1						10
Самостійна робота (здача номенклатури)						6
Разом за змістовим модулем I	50	12	10	2	26	31
Змістовий модуль II. Оболонки Землі (будова, процеси і явища)						
Тема 7. Поняття про атмосферу. Склад і будова атмосфери.	8	2			4	
Тема 8. Сонячна радіація. Види сонячної радіації. Радіаційний і тепловий баланс .	8	1	2		5	3
Тема 9. Тепловий режим підстилаючої поверхні та атмосфери.	8	1	2		5	3
Тема 10. Атмосферний тиск. Розподіл атмосферного тиску по земній	8	2	2		4	3

поверхні. Циркуляція атмосфери.						
Тема.11. Вода в атмосфері. Вологість повітря. Хмари. Опади.	8	2		2	4	
Тема.12. Загальні відомості про гідросферу. Світовий океан та його частини. Фізичні властивості океанічних вод.	8	2	2		6	3
Тема 13. Води суходолу: річки, озера, болота, льодовики, підземні води.	12	2	4		4	6
Тема 14. Поняття про літосферу. Внутрішня будова Землі. Історія формування земної поверхні.	6	2			4	
Тема. 15. Ендогенні та екзогенні процеси рельєфоутворення.	8	2	2		4	3
Тема 16. Загальні відомості про біосферу. Роль живої речовини в географічній оболонці.	10	2	2	2	4	3
Поточний контроль (захист практичних робіт)						24
Модульна контрольна робота №2						10
Самостійна робота (здача номенклатури)						9
Разом за змістовим модулем 2	84	18	16	4	44	43
Змістовий модуль III. Структура географічної оболонки. Людина і навколишнє середовище						
Тема 17. Сучасні особливості розподілу суші та моря.	6	2	2		2	3
Тема 18. Географічна оболонка Землі.	8	1	2		5	3
Тема 19. Антропосфера: сучасний етап розвитку географічної оболонки	6	1		2	3	
Тема 20. Ритмічні явища в географічній оболонці	4	2			2	
Тема 21. Розвиток географічної оболонки. Структура географічної оболонки.	8	2	2	2	2	3
Тема 22. Загальні природничі й організаційні закони в географічній оболонці.	10	2	2		6	3
Тема 23. Вплив людини на навколишнє середовище. Глобальні зміни.	4	2			2	
Поточний контроль (захист практичних робіт)						12
Модульна контрольна робота №3						10
Самостійна робота (здача номенклатури)						4
Разом за змістовим модулем 3	46	12	8	4	22	26
Усього годин	180	42	34	12	92	100

Теми практичних занять

№	Тема	Кількість
---	------	-----------

з/п		годин
1	Сонячна система. Закони Кеплера	2
2	Небесна сфера. Докази кулястості Землі.	2
3	Осьове обертання Землі. Час. Географічна довгота	2
4	Орбітальний рух Землі. Полуденна висота Сонця на різних широтах	2
5	Схід і захід Сонця. Тривалість дня і ночі. Гравітаційне і геомагнітне поле Землі.	2
6	Сонячна радіація. Радіаційний і тепловий баланс. Тепловий режим підстилаючої поверхні та атмосфери.	2
7	Атмосферний тиск. Вітер. Повітряні маси	2
8	Вода в атмосфері. Циркуляція атмосфери	2
9	Кругообіг води в природі. Світовий океан та його частини.	2
10	Морфометричні і фізико-географічні характеристики річкового басейну та річки.	2
11	Морфометрична характеристика озера.	2
12	Води суходолу: підземні води, болота, льодовики, водосховища	2
13	Літогенна основа географічної оболонки. Горизонтальна та вертикальна диференціація поверхні суші	2
14	Розподіл суші і води на Землі. Співвідношення висот і глибин на Землі	2
15	Біосфера. Екосистеми.	2
16	Географічна оболонка. Диференціація географічної оболонки.	2
17	Загальні природничі й організаційні закони в географічній оболонці.	2
	Разом	34

Самостійна робота

Самостійна робота студентами виконується у формі реферату, теми робіт обираються за вибором, крім географічної номенклатури (обов'язкова для всіх студентів)

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Сучасна географія як система природничо-географічних і економіко-географічних наук. Загальне землезнавство в цій системі.	2
2	Тема 2. Формування галузей географічної науки.	2
3	Тема 3. Термодинамічні явища в географічній оболонці. Система горизонтального переносу тепла - географічні теплові машини. Геохімічні явища. Закони біологічних систем. Соціальні системи. Земні системи (геосистеми).	2
4	Тема 4. Космічне землезнавство.	2
5	Тема 5. Географічний простір Землі.	2
6	Тема 6. Причини прояву сили Коріоліса.	2
7	Тема 7. Орбітальний рух Землі і календар.	2
8	Тема 8. Причини сферичної будови Землі. Типи земної кори. Особливості будови серединноокеанічних хребтів.	2
9	Тема 9. Гіпсографічна крива.	2
10	Тема 10. Якісна своєрідність географічної оболонки: її цілісність, наявність речовини в різних агрегатних станах, наявність двох джерел енергії - ендогенної і екзогенної. атмосфера-поверхня Землі. Кругообіг тепла. Теплові пояси Землі.	2
11	Тема 11. Вік географічної оболонки Землі. Основні етапи її еволюції. Сучасні уявлення про роль космічних випромінювань у географічній	2

	оболонці.	
12	Тема 12. Поділ тропосфери на повітряні маси.	2
13	Тема 13. Радіація в атмосфері. Загальний баланс тепла в системі	2
14	Тема 14. Розподіл хмарності і опадів.	2
15	Тема 15. Баричне поле Землі. Загальна циркуляція атмосфери. Регіональні циркуляції атмосфери: пасати, мусони, циклони і антициклони. Місцеві циркуляції повітря: бризи, фени, бора, містраль, сарма та інші. Повітряні маси і фронти. Роль атмосферних циркуляцій у перерозподілі тепла і вологи в географічній оболонці.	2
16	Тема 16. Океанічні та морські води, їх солоність та склад солей. Поділ морських вод на поверхневі батіальні і абісальні. Класифікація морів.	2
17	Тема 17. Атмосферні води, їх походження і запаси. Води суші, їх види і походження.	2
18	Тема 18. Озера, їх походження і типи.	2
19	Тема 19. Класифікація рік.	2
20	Тема 20. Льодовики, їх типи і географічне поширення.	2
21	Тема 21. Підземні води. Вічна мерзлота. Сучасні проблеми охорони гідросфери.	2
22	Тема 22. Походження океанічних течій і їх класифікація. Загальна схема океанічних течій і їх вплив на перерозподіл тепла і вологи.	2
23	Тема 23. Специфічні особливості живої речовини на Землі: виключно висока активність, пристосованість і велика різноманітність. Стійкість живих організмів до несприятливих умов середовища.	2
24	Тема 24. Проблеми охорони біосфери. Роль біосфери у динаміці географічної оболонки. Біологічний кругообіг речовин. Кругообіг вуглецю.	2
25	Тема 25. Роль живих організмів у формуванні земної кори, гідросфери, ґрунтового покриву. Біосферно-екологічні функції ґрунтів. Педосфера Землі.	2
26	Тема 26. Історія природокористування. Ознаки глобальної екологічної кризи.	2
27	Тема 27. Поняття про географічні ландшафти та їх морфологічні істини. Географічний ландшафт як основна структурна одиниця географічної оболонки, що характеризується рисами зональної і азональної будови. Практичне значення вивчення географічних ландшафтів для різних галузей народного господарства і охорони природи.	2
28	Вивчення номенклатури	38
	Разом	92

V. Політика оцінювання

Політика щодо організації навчання. У навчальному процесі застосовуються лекції з використанням мультимедійного проєктора, практичні заняття, самостійна роботи.

Серед методик та форм навчання даного курсу слід визначити такі *методи викладання*: методика проблемного навчання; *форми навчання*: проблемні лекції та диспути, головна мета яких полягає розвитку у здобувачів освіти логічного та самостійного осмислення додаткового матеріалу; *методи навчання*: презентації, індивідуальні науково-дослідні завдання, які готують здобувачі освіти самостійно та презентують для присутніх.

Практичні заняття включають такі напрями роботи: підготовку до практичних занять за вказаними завданнями до вступної бесіди; виконання завдань практичного та дослідницького характеру; виконання контрольних питань-завдань; огляд наукових публікацій за обраною проблематикою.

Мета проведення лекцій полягає у наданні здобувачам освіти фундаментальних знань з теоретичних основ сучасного землезнавства, формування поняття про географічну оболонку як цілісний планетарний природний комплекс, розуміння загальних закономірностей будови, розвитку і функціонування географічної оболонки як цілісної системи.

Завдання самостійної роботи (реферати) здобувачів освіти вважаються виконаними, якщо вони: здані у визначені терміни; повністю виконані.

Консультації викладачем щодо виконання завдань самостійної роботи здобувачів освіти проводяться згідно затвердженого графіку консультацій.

Політика щодо відвідування занять. Здобувачі освіти зобов'язані відвідувати заняття в обов'язковому порядку та дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. У разі відсутності через хворобу, вони зобов'язані надати відповідну медичну довідку. Пропущені заняття слід відпрацьовувати під час консультацій. Здобувач освіти повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь у навчальному процесі.

Політика щодо академічної доброчесності. Вимоги до академічної доброчесності визначаються «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників ВНУ ім. Лесі Українки», що розміщується на сайті університету за посиланням: <https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Polozhennya-Antyplagiat.pdf>

Поточний контроль коефіцієнт 0,25 (12x0,25=3 бали за тему) (макс = 70 балів)													Модульний контроль (макс = 60 балів)				Загальна кількість балів			
Модуль 1													Модуль 2							
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2								Змістовий модуль 3							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	МКР 1	МКР 2	МКР 3	МКР 4
15+6 (номенклатура)=2 1					24+9 (номенклатура)=33								12+4 (номенклатура)=16				8	8	6	8
70													30				100			

*Модуль 1 включає задачу номенклатури (19 балів)

*Модуль 2 МКР 3(6 балів) за виконання самостійної роботи (реферат)

*Модуль 2 МКР 4(8 балів) за виконання самостійної роботи (географічна номенклатура)

V. Підсумковий контроль успішності навчання

. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою ECTS. Загальна оцінка за курс складається як алгебраїчна сума оцінок за: кожен з модулів (поточне тестування – практичні роботи, задача географічної номенклатури та модульний контроль); модульні контрольні

роботи наприкінці кожного змістового модуля (по 10 балів за кожну МКР); самостійна робота (здача географічної номенклатури - 19 балів та 10 за МКР 3 – географічна номенклатура) впродовж семестру.

Наприкінці вивчення курсу, формою підсумкового контролю є іспит, який оцінюється від 0 до 30 балів. Здобувач освіти, який впродовж семестру набрав більше 75 балів має право не складати іспит. При цьому йому зараховуються бали, які набрані впродовж семестру.

Модуль I передбачає перевірку якості засвоєння теоретичного курсу, виконання практичних робіт безпосередньо на заняттях. Загальна кількість тем цього модуля становить 23 (6 – I змістовий модуль, 10– II змістовий модуль, 7- III змістовий модуль). Кожна з тем I,II,III змістового модулів оцінюється від 0 до 12 балів з наступним переведенням через коефіцієнт (коефіцієнт 0,25 ($12 \times 0,25 = 3$ бали за тему) (макс = 51 бал за практичні роботи та 19 балів за здачу географічної номенклатури (за кожну тему 1 бал). Загальна сума балів за поточний контроль 70 балів)). Обчислюється накопичена сума балів різних видів робіт по кожному змістовому модулю і підбивається загальна сума балів поточного тестування, яка не може перевищувати 70 балів.

У здобувачів освіти є можливість визнання результатів їх навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті та отримати додаткові (бонусні) бали за участь у конкурсах захиста наукових робіт та олімпіад відповідно до Положень ВНУ імені Лесі Українки.

ОРІЄНТОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

Форма контролю – екзамен. В білеті 4 питання, 1-3 з яких оцінюються у 7 балів, а 4 (географічна номенклатура) у 9 балів.

1. Об'єкт, предмет та завдання загального землезнавства.
2. Періодизація історії землезнавства.
3. Фізико-хімічні властивості океанічної води та їх зональний прояв.
4. Поняття про атмосферу. Походження, межі, склад і будова атмосфери.
5. Рельєф і будова дна Світового океану.
6. Карстовий та суфозійний рельєф. Умови утворення та основні форми рельєфу.
7. Припливи. Припливоутворюючі сили. Роль припливів у географічній оболонці.
8. Сучасні напрямки розвитку загального землезнавства.
9. Зміна сонячної радіації в атмосфері. Види радіації. Розподіл сумарної радіації по земній поверхні. Сонячна радіація- основне джерело енергії в географічній оболонці.
10. Основні риси будови Всесвіту та його еволюція.
11. Сонячна радіація на підстилаючій поверхні. Альbedo. Ефективне випромінювання та закономірності його розподілу по земній поверхні.
12. Природні ресурси Світового океану та їх раціональне використання.
13. Сонячна система та її характеристика .
14. Води суші. Підземні води їх походження та види. Роль підземних вод у фізико-географічних процесах.
15. Тепловий режим підстилаючої поверхні та атмосфери. Тепловий баланс та його складові.
16. Життя в сонячній системі. Екосфера Сонця.
17. Зонально-регіональний характер розподілу температури підстилаючої поверхні. Термічний екватор. Теплові пояси.
18. Річка. Річкові системи та їх типи. Морфометричні характеристики річки.
19. Сонячно-Земні зв'язки. Закони Кеплера.
20. Живлення та водний режим річок. Вплив господарської діяльності на стік річок.
21. Зміна температури повітря з висотою Адіабатичний процес. Інверсія температури та її типи. Ізотермія.
22. Форма та розміри Землі. Геоїд.
23. Загальна кількість та форми присутності води в атмосфері. Залежність вологості повітря

від температури повітря.

24. Поняття про озеро. Походження та морфометричні характеристики озер. Рациональне використання озер.
25. Осьове обертання Землі та його наслідки. Час.
26. Болота та заболочені землі. Роль боліт у географічній оболонці.
27. Характеристика вологості повітря, абсолютна та питома вологість, фактична пружність водяної пари, пружність насичення, відносна вологість, дефіцит вологості і точка роси.
28. Орбітальний рух Землі та його наслідки.
29. Випаровування та випаровуваність. Конденсація та сублімація вологи на поверхні землі та в повітрі.
30. Літосфера. Поняття «рельєф», «форми рельєфу», «типи рельєфу».
31. Розподіл суші та моря. Материка та океани.
32. Поняття «льодовик». Виникнення та розвиток льодовиків. Снігова лінія, її види та висота на різних широтах.
33. Тумани. Типи туманів та їх поширення.
34. Магнітне поле Землі. Магнітне схилення.
35. Хмари. Утворення хмар та їх класифікація. Хмарність. Закономірності поширення хмарності, добовий та річний хід на різних широтах. Значення хмарності в географічній оболонці.
36. Ендогенні та екзогенні процеси рельєфоутворення.
37. Зоряний і тропічний рік. Тропіки і полярні кола. Календар. Астрономічні пори року. Пояси освітлення.
38. Основні джерела рельєфоутворення. Роль сили тяжіння в рельєфоутворенні.
39. Атмосферні опади. Види опадів. Типи річного ходу опадів. Закономірності розподілу опадів на Землі. Прилади для вимірювання кількості опадів.
40. Гроза. Світлові явища в атмосфері.
41. Поняття про кріосферу та її характеристика. Покривне та гірське зледеніння, райони їх поширення та значення в географічній оболонці.
42. Схеми будови Всесвіту. Музично-числова, геоцентрична та геліоцентрична моделі.
43. Класифікація рельєфу за розмірами. Характеристика основних форм рельєфу.
44. Еоловий рельєф. Дефляція та коразія. Основні форми рельєфу.
45. Історія формування уявлень про Землю та Всесвіт. Гіпотези про утворення Землі.
46. Класифікація рельєфу за походженням. Характеристика основних форм рельєфу.
47. Еволюція та ієрархія Всесвіту.
48. Вулкани. Умови виникнення вулканів та райони їх поширення.
49. Атмосферне зволоження. Коефіцієнт зволоження. Радіаційний індекс сухості.
50. Сонячна система. Загальні риси будови планет Сонячної системи.
51. Атмосферний тиск. Баричний ступінь та грієнт. Центри дії атмосфери.
52. Землетруси. Умови виникнення та райони їх поширення.
53. Антропогенний вплив на географічну оболонку.
54. Рівнинний рельєф. Поняття «рівнина». Морфологічні та генетичні типи рівнин. Плоскогір'я та плато.
55. Вітер та його характеристика. Повітряні маси. Процес трансформації повітряних мас.
56. Географічна оболонка та її межі. Закономірності географічної оболонки.
57. Загальна циркуляція атмосфери. Атмосферні фронти. Циклони та антициклони, стадії їх розвитку.
58. Гірський рельєф. Поняття про основні складові форми рельєфу гір. Класифікація гір за висотою та походженням.
59. Поняття про біосферу. Роль живої речовини в природі за В.І.Вернадським.
59. Рельєф створений постійними та тимчасовими водотоками. Поняття «ерозія».
60. Погода. Елементи погоди. Класифікація погоди. Служба погоди. Передбачення погоди.
61. Ландшафтна сфера. Просторова будова ландшафтних систем.
62. Клімат. Кліматоутворюючі чинники. Кліматичні пояси. Поняття «місцевий клімат», «мікроклімат». Вплив людини на клімат.

63. Динаміка океанічних вод. Хвилі і течії та їх характеристика.
64. Географічне середовище і географічна оболонка. Охорона природи та її сучасний зміст.
65. Поняття про гідросферу. Об'єм і структура гідросфери. Кругообіг води на землі та його значення для географічної оболонки.
66. Рельєфоутворююча роль льоду. Основні форми рельєфу. Четвертинні зледеніння, райони поширення та значення для формування сучасного рельєфу.
67. Закономірності розміщення континентів. Вертикальний розподіл суші. Депресії.
68. Суфозійний рельєф. Умови утворення та форми рельєфу.
69. Світовий океан та його частини. Сучасні дослідження океанів та морів.
70. Сучасна модель внутрішньої будови Землі. Рельєфоутворююча роль тектонічних процесів.
71. Берегова лінія. Розчленованість берегової лінії. Півострови та острови.
72. Вивітрювання. Стадії вивітрювання. Кора вивітрювання. Процеси ґрунтоутворення.
73. Механічна взаємодія в планетарних фізико-географічних процесах.
74. Гравітаційне поле Землі.
75. Гіпотези про утворення Землі.
76. Гравітаційна взаємодія Землі з Місяцем і Сонцем.
77. Гравітаційна диференціація речовини в Землі.
78. Явища електромагнетизму.
79. Геохімічні явища. Кларки речовини. Міграція та диференціація речовини.
80. Внутрішня будова Землі. Історія формування уявлень про внутрішню будову Землі. Засоби пізнання внутрішньої будови Землі.
81. Диференціація географічної оболонки. Географічний комплекс. Географічний ландшафт.
82. Небесна сфера. Основні точки, площини і лінії небесної сфери.
83. Історія розвитку Землі. Геохронологічна таблиця. Платформи та геосинкліналі.
84. Склад, властивості, походження та значення води у географічній оболонці.
85. Життя в Світовому океані. Біологічні та мінеральні ресурси океану, їх використання та охорона.
86. Планетарний рельєф. Рельєф океанічного дна.
87. Природно-територіальні та природно-аквальні комплекси. Їх трансформація під впливом людини.
88. Кругообіг речовин та енергії в географічній оболонці.
89. Поняття про кріосферу. Склад кріосфери. Зони льодовиків. Райони поширення покривного і гірського сучасного зледеніння.
90. Уявлення людства про Всесвіт і Землю від натурфілософії до сучасної науки: Стародавній Вавілон, Стародавній Єгипет, фінікійці та карфагеняни.

VI. Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано

60–66	Достатньо	Е	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перекладання

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Загальне землезнавство. Книга 2 : навчальний посібник / уклад. О. Д. Лаврик, О. І. Ситник, В. В. Цимбалюк. Умань : ВПЦ «Візаві», 2021. 214 с.
2. Мольчак Я.Щ., Ільїн Л.В., Фесюк В.О., Мисковець І.Я. Загальне землезнавство. Підручник. Луцьк, ІВВ ЛНТУ, 2017. 385 с.
3. Некос С. В. Методичні рекомендації до курсу «Загальне землезнавство» / С. В. Некос ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2022. 144 с. : іл

Список додаткової літератури

1. Mykhailo Melnyichuk, Oleksandr Koval Climatic features of the Biloozerskyi array of the Rivne nature reserve / Mykhailo Melnyichuk, Oleksandr Koval // Theoretical and practical aspects of the development of the European Research Area: monograph / edited by authors. 4th ed. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2020. 354 p. С.43-68.
2. Mykhailo M. Melnyichuk, Victoriia V. Horbach, Liudmyla M. Horbach, Oleksandr P. Vovk Air pollution of the largest cities in the Volyn region: preconditions, consequences and ways of solution of this problem // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія». № 56 (2022). С.214-224
<https://periodicals.karazin.ua/geoeco/issue/view/1166>
<https://doi.org/10.26565/2410-7360-2022-56> (Web of Science).
3. Калько А. Д., Мельнійчук М. М., Дзямко О. М., Уєвич С. Д. Аналіз трансформації атмосфери як результату осушувальної меліорації. *Географія та туризм: науковий журнал / ред. кол. Запотоцький С. П. (гол. ред.) та ін. К. : Альфа-ППК, 2021. Вип. 65. С. 57–64.*
4. Калько А.Д., Мельнійчук М.М., Коротун С.І., Мельник О.В. Географічні аспекти перетворення ландшафтів для нових адміністративних районів Волинської області. *Географія та туризм: науковий журнал / ред. кол. Запотоцький С. П. (гол. ред.) та ін. К. : Альфа-ППК, 2023. Вип.73. С. 75–80.*
5. Мельнійчук М. М., Мазур І.Р., Токарчук І.В., Ясінська Н.В. Формування сучасного рельєфу під впливом ерозії та дефляції. *«Вісник Одеського національного університету. Географічні і геологічні науки».* Том 29, випуск 1(44) 2024. С.28-43.
6. Мельнійчук М.М. Оцінка складових геоекологічного стану довкілля Волинської і Поліської частини України / Мельник О.В., Смілий П.М., Мельнійчук М.М., Зейко В.О. // Міжнародний науковий часопис (Miedzynarodowe czasopismo naukowe/ Colloquium-journal №8 (95), 2021. Частина 2.(Warszawa, Polska). С. 4-6.
7. Мельнійчук М.М. Географічні особливості трансформації водних та земельних ресурсів в умовах територіальної реформи /Ахмедов Б.М., Мельник О.В., Смілий П.М., Мельнійчук М.М. // Міжнародний науковий часопис (Miedzynarodowe czasopismo naukowe/ Colloquium-journal №8 (95), 2021. Частина 2.(Warszawa, Polska). С. 7-9.
8. Stelmakh V., Melniichuk M., Melnyk O., Tokarchuk I. Hydro-ecological State of Ukrainian Water Bodies Under the Influence of Military Actions. *Rocznik Ochrona Środowiska.* 2023. № 25. P. 174–187. <https://doi.org/10.54740/ros.2023.017> (SCOPUS, WEB OF SCIENCE)
9. Яцков М. В., Гопчак І. В., Калько А. Д., Мельнійчук М. М., Смілий П. М., Басюк Т. О. Еколого-географічні аспекти оцінки річкових басейнів : монографія. Рівне : ВСП

«Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП», 2023. 217 с.

10. Мельнійчук М. М., Мельник О. В., Калько А. Д., Яцков М. В., Мельнійчук М. М. Еколого-географічний аналіз природокористування на локальному рівні. Монографія. Рівне: ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП», 2023. 252 с

Навчально-методичне забезпечення курсу:

1. Мельнійчук М. М., Білецький Ю. В., Стельмах В. Ю. Загальне землезнавство: Методичні рекомендації до практичних занять для студентів географічного факультету за спеціальностями 106 «Географія» ОП «Географія», 103 «Науки про Землю» ОП «Гідрологія» та 014 «Середня освіта» ОП «Географія. Економіка». Луцьк, 2021. 203 с.
2. Мельнійчук М. М., Білецький Ю. В., Стельмах В. Ю. Загальне землезнавство: Робочий зошит географічної номенклатури для студентів географічного факультету і факультету біології та лісового господарства денної та заочної форм навчання за спеціальностями: 106 «Географія»; 103 Науки про Землю освітньої програми Гідрологія; 014.07 Середня освіта (Географія), за освітньою програмою «Середня освіта. Географія. Економіка»; 014. Середня освіта (Природничі науки). Луцьк: 2021. 48 с.